

Nr. 9 (37)/ SEPTEMBRIE 2023

Cetatea Cavalerilor

Fondator: Col. r. Dr. Constantin MOȘINCAT
Editor: Asociația Națională a Cavalerilor de Clio
Editura Tipo MC, Oradea-2020

Cartea Mea e și a Ta! ISSN 2734-6889 - ISSN-L 2734 - 6889

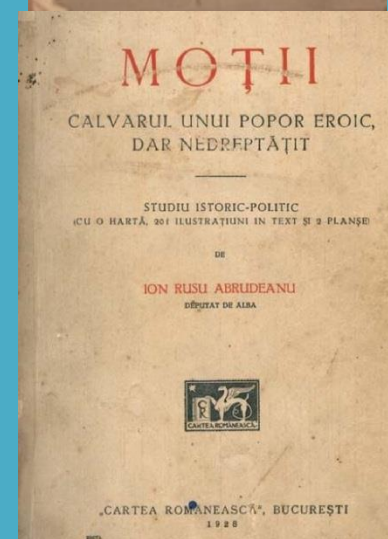
Două cărți despre moți

Prof. univ. Dr. Mircea

Profesorul universitar Emil Luca, președintele Uniunii „Munții Apuseni”, care a redactat mai anii trecuți revista „Viața Transilvaniei,” este un mare iubitor al trecutului și prezentului moților din Munții Apuseni. A inițiat ridicarea unor statui ale tribunilor lui Iancu, a organizat simpozioane și dezbateri pe această temă. Specialist în ecologia solului și irigații, el a rămas atașat de universitatea la care a lucrat, întocmind o monografie a Agronomiei clujene și a dascălilor care au slujit-o, fiind un om de cultură cu larg orizont.

Anul trecut a repus în circulație opera poetică a lui Copilu-Cheatră, iar acum ne surprinde cu două tipărituri care, la data apariției lor, au fost cotate printre cele mai bune și mai informate cărți despre viața și aspirația locuitorilor din aceea dintâi aparține distinsului memorandist Rubin Patiția, cel care, în 1912, a dat la iveală cartea *Țara Țopilor. Despre trecutul Munților Apuseni*, în care evoca trecutul de zăbucium și luptă a locuitorilor de aici, oprindu-se în mod special asupra răzmeriței din 1610, cea a călugărului Sofronie și a conflictelor de la 1780, dar mai cu seamă a mișcării populare a lui Horea, Cloșca și Crișan. Desigur sunt multe date despre băieșitul din munți, prelucrarea lemnului și, în general, viața socială a oamenilor liberi din zonă până la căderea lor în iobăgie. Scopul cărții sale a fost acela de a trezi din letargie energiile din munți, acolo unde r muntenii, cu jertfa de sânge și cu pierderea avuțiilor avute, au rupt lanțurile robiei, în care zăcu țărâniea din Ardeal și Ungaria”.

Cea de a doua carte aparține lui Ion Rusu Abrudeanu, cunoscut publicist originar din Abrud, care trăit cea mai mare parte a vieții în România, unde a scris mai multe cărți despre Transilvania, ocupația habsburgică și ungurească, „pacostea rusească”, păcatele Ardealului sau exploatarea aurului care, cu timpul a devenit o adevărată „tragedie”. După realizarea României Mari devenit senator în parlamentul țării și colaborator apropiat al lui I.C. Bătianu, care l-a îndemnat să redacteze această carte despre cei mai aprigi români ai țării, având în vedere o îmbunătățire a soartei lor. Autorul s-a apucat de lucru și în 1928 a dat la iveală *Moții-calvarul unui popor eroic, dar nedreptățit. Studiu istoric-politic*, care a completat informațiile istorice puse în lumină de Rubin Patiția, cu date noi mult mai bogate cu privire la originea moților, caracterul și tipul acestuia, ocupațiile și obiceiurile care au făcut înconjurul lumii, localitățile mai de vază, frumusețile geografice și etnografice ale locuitorilor „țărilor” din munți, lupta lor pentru dreptate și emancipare socială și politică sub Horea și Avram Iancu.

Ultimele capitol stăruie asupra vieții lor de după Marea Unire și nevoia unor legi speciale care să-i protejeze. Proiectele schimbări în bine sunt expuse succint în capitolul *Partidul Național-Liberal și chestiunea moșilor*, dar, din păcate, moartea neașteptată a lui I.C. Brătianu a dus la zădărnicia lor.

Emil Luca, în calitate de editor, semnează un amplu și documentat *Cuvânt Înainte*, în care oferă toate referințele critice cu privire la moși, și plasează cartea lui Rusu Abrudeanu în perimetrul acestor cercetări istorice, etnografice, geografice și istorice. Readucerea în actualitate a cărții lui Abrudeanu are drept scop să atragă atenția actualilor conducători politici asupra nevoilor și pretențiilor justificate ale moșilor din Munții Apuseni, ale căror doleanțe fundamentale (legate de drumuri, modernizare, locuri de muncă etc.) au fost pasate mereu de la un regim la altul, mai ales că anul viitor vor fi mari sărbători închinatăe lui Avram Iancu.

Cartea este împodobită cu frumoase și revelatoare ilustrații, fiind cea mai amplă și exactă frescă a localităților și zonelor istorice din Munții Apuseni. Editorul Emil Luca a ținut să aducă „măcar un strop de bucurie în sufletele locuitorilor de astăzi ai Apusenilor, ale celor mulți, care îndrăgesc această minunăță dar mult încercată regiune a Transilvaniei.”

